

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

28. juli 2016*

»Præjudiciel forelæggelse — samarbejde om civilretlige spørgsmål — forordning (EF) nr. 44/2001 — retternes kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område — det materielle anvendelsesområde — krav om tilbagebetaling — ugrundet berigelse — fordring, som udspringer af, at der er sket en uberettiget tilbagebetaling af en bøde for overtrædelse af konkurrenceretten«

I sag C-102/15,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Fővárosi Ítéltábla (den regionale appeldomstol i Budapest, Ungarn) ved afgørelse af 16. februar 2015, indgået til Domstolen den 2. marts 2015, i sagen:

Gazdasági Versenyhivatal

mod

Siemens Aktiengesellschaft Österreich,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešič, og dommerne C. Toader (refererende dommer), A. Rosas, A. Prechal og E. Jarašiūnas

generaladvokat: N. Wahl

justitssekretær: fuldmægtig I. Illéssy,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. januar 2016,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Gazdasági Versenyhivatal ved irodavezető (Jogi Iroda) L. Bak
- Siemens Aktiengesellschaft Österreich ved ügyvédek C. Bán og Á Papp
- Ungarn ved M.Z. Fehér, G. Koós og A.M. Pálfy, som befuldmægtigede
- den tyske regering ved T. Henze, J. Kemper og J. Mentgen, som befuldmægtigede

* Processprog: ungarsk.

- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato F. Varrone
  - Europa-Kommissionen ved A. Tokár og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 7. april 2016,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Gazdasági Versenyhivatal (konkurrencemyndigheden, Ungarn) og Siemens Aktiengesellschaft Österreich (herefter »Siemens«) vedrørende et krav om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse, som er fremsat af førstnævnte over for sidstnævnte.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Følgende fremgår af 7. og 19. betragtning til forordning nr. 44/2001:
  - »(7) Denne forordnings materielle anvendelsesområde skal omfatte alle de vigtigste spørgsmål på det civil- og handelsretlige område, bortset fra visse velafgrænsede delområder.

[...]

  - (19) Kontinuiteten mellem [konventionen af 27.9.1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978, L 304, s. 17), som ændret ved de efterfølgende konventioner om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention] og denne forordning bør sikres, og i den forbindelse bør der fastsættes overgangsbestemmelser. Samme kontinuitet bør gælde med hensyn til De[n] Europæiske [Unions] Domstols fortolkning af [nævnte konvention], og endvidere bør protokollen af [3.6.1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27.9.1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1975, L 204, s. 28)] fortsat finde anvendelse på sager, der allerede er anlagt ved denne forordnings ikrafttræden.«
- 4 Denne forordnings artikel 1, stk. 1, definerer forordningens materielle anvendelsesområde på følgende måde:
  - »Denne forordning finder anvendelse på det civil- og handelsretlige område, uanset domsmyndighedens art. Den omfatter i særdeleshed ikke spørgsmål vedrørende skat, told eller administrative anliggender.«
- 5 Nævnte forordnings artikel 2, stk. 1, fastsætter følgende:
  - »Med forbehold af bestemmelserne i denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

- 6 Samme forordnings artikel 5 i afdeling 2 med overskriften »Specielle kompetenceregler« i forordningens kapitel II bestemmer:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat

[...]

- 3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå

[...]«

Ungarsk ret

Lov om illoyal handelspraksis

- 7 § 83, stk. 5, i tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (lov nr. LVII af 1996 om forbud mod illoyal handelspraksis og konkurrencebegrænsning) i den affattelse, som finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »lov om illoyal handelspraksis«), fastsætter følgende:

»Hvis en afgørelse truffet af den sagsbehandlende konkurrencemyndighed tilsidesætter en retsregel, og dette indebærer, at den berørte part har krav på at få bøden tilbagebetalt, skal der betales renter med et beløb svarende til det dobbelte af centralbankens gældende basisrente af det beløb, som skal tilbagebetales.«

Retsplejeloven

- 8 I henhold til retsplejelovens § 130, stk. 1, litra a), skal retten afvise søgsmålet uden at tilsige parterne, såfremt de ungarske domstoles kompetence til at påkende tvisten synes udelukket i henhold til loven eller en international konvention.
- 9 Denne lovs § 157/A, stk. 1, litra b), bestemmer, at såfremt der ikke er grundlag for at afvise søgsmålet uden at tilsige parterne af den i § 130/A, stk. 1, litra a) omhandlede grund, men det heller ikke er muligt at fastslå de ungarske domstoles kompetence med henvisning til et andet kompetencegrundlag, skal retten henlægge sagen, hvis sagsøgte rejser indsigelse om manglende kompetence.

Civillovbogen

- 10 I henhold til § 301, stk. 1, i lov nr. IV af 1959 om indførelse af civillovbogen skal skyldneren for så vidt angår pengegæld, medmindre andet er bestemt ved lov, betale renter med et beløb svarende til centralbankens gældende basisrente på den sidste dag forud for det kalenderhalvår, hvor betalingsforsinkelsen indtræder, når gælden i øvrigt ikke forrentes. Forpligtelsen til at betale renter gælder, selv om skyldneren kan begrunde forsinkelsen.
- 11 Ifølge denne lovs § 339, stk. 1, er enhver, der ulovligt forvolder en anden en skade, forpligtet til at erstatte den. Skadevolder er fritaget for ansvar, såfremt denne beviser at have handlet således, som det i almindelighed kan forventes under de givne omstændigheder.

12 Nævnte lovs § 361 har følgende ordlyd:

»(1) Enhver, som opnår en ugrundet formuefordel til skade for tredjemand, er forpligtet til at tilbageføre denne fordel.

(2) Hvis den, der har opnået berigelsen, har mistet denne, inden kravet rejses, er vedkommende ikke forpligtet til at tilbageføre berigelsen, medmindre den pågældende

a) kunne påregne, at der forelå en forpligtelse til tilbageførsel og må anses for at være ansvarlig for, at berigelsen er gået tabt, eller

b) opnåede berigelsen i ond tro.

[...]«

13 I henhold til samme lovs § 364 finder bestemmelserne om skadeserstatning analog anvendelse på ugrundet berigelse.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

14 Siemens, der er et selskab med hjemsted i Østrig, er af konkurrencemyndigheden blevet pålagt en bøde på 159 000 000 ungarske forint (HUF) (ca. 507 000 EUR) for overtrædelse af konkurrenceretlige bestemmelser. Siemens indbragte denne bøde for de ungarske forvaltningsdomstole. Idet en sådan påklage ikke har opsættende virkning i ungarsk ret, har dette selskab imidlertid betalt bøden.

15 I første instans nedsatte forvaltningsdomstolen bødens beløb til 27 300 000 HUF (ca. 87 000 EUR). Denne afgørelse blev stadfæstet i appelinstanten.

16 På grundlag af dommen afsagt af forvaltningsdomstolen i anden instans tilbagebetalte konkurrencemyndigheden et beløb på 131 700 000 HUF (ca. 420 000 EUR) til Siemens, beregnet som forskellen mellem bødens beløb som oprindeligt fastsat af denne myndighed og det beløb, der er lagt til grund af forvaltningsdomstolene i første instans og i appelinstanten. Nævnte myndighed har ligeledes til Siemens, på grundlag af § 83, stk. 5, i lov om illoyal handelspraksis, udbetalt et beløb på 52 016 230 HUF (ca. 166 000 EUR) i form af renter, der er påløbet dette beløb.

17 Idet konkurrencemyndigheden ikke desto mindre iværksatte kassationsanke til prøvelse af dommen afsagt af forvaltningsdomstolens appelinstant, har Kúria (øverste domstol, Ungarn) fastslået, at den oprindelige pålagte bøde var berettiget. Følgelig tilbagebetalte Siemens den 25. november 2011 et beløb på 131 700 000 HUF til konkurrencemyndigheden, men modsatte sig samtidig at tilbagebetale denne de 52 016 230 HUF, som svarende til de renter, som denne myndighed havde betalt.

18 Den 12. juli 2013 anlagde konkurrencemyndigheden et søgsmål ved Fővárosi Törvényszék (retten i første instans i Budapest, Ungarn) med krav om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse, på grundlag af civillovbogens § 361, stk. 1, og med påstand om tilbagebetaling af dette beløb på 52 016 230 HUF med tillæg af påløbne morarenter fra den 2. november 2008, som er første hverdag efter datoen for tilbagebetalingen erlagt i urigtig formening om skyld af beløbet 131 700 000 HUF til Siemens.

19 Denne myndighed har ligeledes fremsat krav over for Siemens om betaling af 29 183 277 HUF (ca. 93 000 EUR) til myndigheden, svarende til renter af beløbet på 131 700 000 HUF for perioden mellem den 2. november 2008 og den 24. november 2011, som er dagen før datoen for tilbagebetaling af

sidstnævnte beløb til konkurrencemyndigheden, idet det gøres gældende, at dette skulle have været i myndighedens besiddelse i denne periode, eftersom myndighedens oprindelige afgørelse blev erklæret gyldig med virkning *ex tunc*.

- 20 For Fővárosi Törvényszék (retten i første instans i Budapest) har konkurrencemyndigheden gjort gældende, at den ugrundede berigelse henhører under sager om erstatning uden for kontrakt, således at den specielle kompetenceregulering i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse i den foreliggende sag.
- 21 Siemens har fremsat en indsigelse om manglende kompetence og har påstået sagen henlagt, idet det gøres gældende, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 ikke finder anvendelse i den foreliggende sag, og at det derfor i henhold til forordningens artikel 2, stk. 1, er de østrigske retter og ikke de ungarske retter, der har kompetence til at påkende sagen i hovedsagen.
- 22 Idet Fővárosi Törvényszék (retten i første instans i Budapest) ved kendelse af 12. juni 2014 tog indsigelsen om manglende kompetence til følge, har konkurrencemyndigheden iværksat appel til prøvelse af denne kendelse ved den forelæggende ret.
- 23 Sidstnævnte ret har bemærket, at Domstolens praksis, navnlig dom af 18.7.2013, ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490), ikke giver nogen klare angivelser, der gør det muligt for den at træffe afgørelse om, hvorvidt de ungarske retter har speciel kompetence eller ej som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 til at påkende en tvist som den i hovedsagen foreliggende. Retten har bemærket, at den fordring, som konkurrencemyndigheden hævder at have hos Siemens, ikke er en kontraktmæssig fordring. Den er derimod af den opfattelse, at anvendelsen af den specielle kompetenceregulering, der er fastsat i denne bestemmelse, ikke kan udelukkes.
- 24 Særligt er den nævnte ret i tvivl om, hvorvidt princippet om en selvstændig, men streng, fortolkning, der er gældende med hensyn til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, skal fortolkes således, at det ville være muligt at anvende denne specielle kompetenceregulering i en sag som den i hovedsagen omhandlede, hvor sagsøgtens ansvar udelukkende er baseret på ugrundet berigelse, og ikke på, om der foreligger culpa eller ethvert andet ansvarsgrundlag.
- 25 Det er under disse omstændigheder, at Fővárosi Ítéletábla (regional appeldomstol for Budapest) har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal et krav, som udspringer af, at der er sket tilbagebetaling af en bøde, der er pålagt i en konkurrencesag og betalt af en part med hjemsted i en anden medlemsstat – som indrømmedes nævnte tilbagebetaling, der senere er blevet erklæret ubegrundet – og som konkurrencemyndigheden retter mod den nævnte part med henblik på tilbagesøgning af de renter, som parten i henhold til lovgivningen har ret til i tilfælde, hvor der sker tilbagebetaling, og som den nævnte myndighed har betalt, anses for at være et krav om »erstatning uden for kontrakt« som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001?»

Om det præjudicielle spørgsmål

- 26 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et krav om tilbagebetaling som følge af en ugrundet berigelse, hvorved en medlemsstats konkurrencemyndighed hos et selskab med hjemsted i en anden medlemsstat søger at opnå tilbagebetaling af renter, som myndigheden har betalt til dette selskab efter en afgørelse afsagt af forvaltningsdomstolene i den første medlemsstat om nedsættelse af den bøde, som denne myndighed havde pålagt nævnte selskab, idet den øverste domstol efterfølgende har ophævet sidstnævnte afgørelse og genfastsat denne bødes oprindelige beløb, henhører under sager om erstatning uden for kontrakt i denne bestemmelses forstand.

- 27 Det skal indledningsvis undersøges, om et sådant krav falder ind under det materielle anvendelsesområde for forordning nr. 44/2001.
- 28 Det bemærkes i denne henseende, at i det omfang forordning nr. 44/2001 har erstattet konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved de efterfølgende konventioner om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention (herefter »Bruxelleskonventionen«), gælder den af Domstolen anlagte fortolkning af denne konventions bestemmelser desuden også for forordningens bestemmelser, når disse kan sidestilles med hinanden (dom af 14.11.2013, Maletic, C- 478/12, EU:C:2013:735, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 29 Som det fremgår af artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 er anvendelsesområdet for nævnte forordning, som det også er tilfældet med Bruxelleskonventionen, begrænset til begrebet »det civil- og handelsretlige område«.
- 30 Med henblik på i videst muligt omfang at sikre, at medlemsstaterne og de berørte personer har samme og ensartede rettigheder og forpligtelser i henhold til forordning nr. 44/2001, skal begrebet »det civil- og handelsretlige område« ikke fortolkes som en ren henvisning til den ene eller den anden af de berørte staters nationale ret. Nævnte begreb skal anses for et selvstændigt begreb, som skal fortolkes under hensyn dels til nævnte forordnings mål og opbygning, dels til de almindelige principper, der kan udledes af de nationale retsordener under ét (dom af 23.10.2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 31 For at afgøre, om et område er omfattet af denne forordnings anvendelsesområde, er det nødvendigt at undersøge de faktorer, som karakteriserer retsforholdet mellem parterne i tvisten eller tvistens genstand (jf. i denne retning dom af 11.4.2013, Sapir m.fl., C-645/11, EU:C:2013:228, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis, og af 12.9.2013, Sunico m.fl., C-49/12, EU:C:2013:545, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).
- 32 Domstolen har således fundet, at selv om visse tvister mellem en offentlig myndighed og en privatperson kan henhøre under anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001, forholder det sig anderledes, når den offentlige myndighed udøver offentligretlige beføjelser (jf. i denne retning dom af 11.4.2013, Sapir m.fl., C-645/11, EU:C:2013:228, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis, og af 12.9.2013, Sunico m.fl., C-49/12, EU:C:2013:545, præmis 34).
- 33 For at kunne afgøre, om dette er tilfældet i forbindelse med en tvist som den i hovedsagen foreliggende, er det således nødvendigt at afgøre, hvilket retsforhold, der består mellem parterne i tvisten, og at undersøge, på hvilket grundlag og efter hvilke nærmere regler søgsmålet er iværksat (jf. i denne retning dom af 15.5.2003, Préservatrice foncière TIARD, C-266/01, EU:C:2003:282, præmis 23, af 11.4.2013, Sapir m.fl., C-645/11, EU:C:2013:228, præmis 34, og af 12.9.2013, Sunico m.fl., C-49/12, EU:C:2013:545, præmis 35).
- 34 I denne henseende bemærkes, at mens sager vedrørende privatpersoner i forbindelse med gennemførelsen af konkurrenceretten er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001 (jf. i denne retning dom af 23.10.2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis, samt af 21.5.2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, præmis 56), er det derimod sikkert – således som generaladvokaten har anført i punkt 34 i forslaget til afgørelse – at en bøde, der er blevet pålagt af en administrativ myndighed, der udøver de offentligretlige beføjelser, som den er blevet tillagt i henhold til national ret, henhører under »administrative anliggender«, som ikke er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001 i henhold til forordningens artikel 1, stk. 1. Dette gælder særligt bøder, der er pålagt på grund af overtrædelse af de nationale regler om forbud mod konkurrencebegrænsninger.

- 35 Selv om tvisten i hovedsagen ikke direkte vedrører bøden, som konkurrencemyndigheden har pålagt Siemens på grund af en overtrædelse af konkurrenceretlige bestemmelser, forholder det sig i den foreliggende sag ikke desto mindre således, at denne tvist er uløseligt forbundet med denne bøde og uenigheden mellem hovedsagens parter med hensyn til bødens lovlighed. De fordringer, som konkurrencemyndigheden har gjort gældende i forbindelse med nævnte tvist, udspringer nemlig af den omstændighed, at nævnte bøde i første omgang er blevet betalt af Siemens, i anden omgang delvist tilbagebetalt af denne myndighed efter afgørelsen fra forvaltningsdomstolene i første- og appelinstansen om nedsættelse af beløbet og endelig på ny betalt af Siemens efter afgørelsen fra Kúria (øverste domstol) om genfastsættelse af det oprindelige beløb.
- 36 Hvad angår fordringen svarende til de renter, som konkurrencemyndigheden havde betalt til Siemens på tidspunktet for den delvise tilbagebetaling af bøden, dvs. beløbet på 52 016 230 HUF, må det fastslås – som generaladvokaten har anført i punkt 39 i forslaget til afgørelse – at dette beløb er opstået som en automatisk virkning af § 83, stk. 5, i lov om illoyal handelspraksis.
- 37 Det synes at følge af den ungarske forvaltningsretspleje, at hver gang en bøde, der er pålagt af konkurrencemyndigheden, tilbagekaldes eller nedsættes af forvaltningsdomstolene, modtager den pågældende virksomhed i henhold til § 83, stk. 5, i lov om illoyal handelspraksis således de renter, som samme myndighed derefter kræver tilbagebetalt, såfremt bøden efterfølgende genfastsættes til det oprindelige beløb.
- 38 Det følger heraf, at tvisten i hovedsagen, hvori konkurrencemyndigheden søger at opnå betaling hos Siemens af en fordring, som udspringer af en bøde, som myndigheden har pålagt denne virksomhed, henhører under administrative anliggender.
- 39 Den omstændighed, at konkurrencemyndigheden har anlagt sag ved de ungarske civile domstole, ændrer intet i denne henseende.
- 40 I denne forbindelse har Domstolen fastslået, at uanset arten af den inddrivelsesform, som national ret giver mulighed for, er det forhold, at en sagsøgers inddrivelse af omkostningerne sker på grundlag af en fordring, som har sit udspring i en handling foretaget under udøvelsen af offentlig myndighed, tilstrækkeligt til, at søgsmålet ikke kan anses for omfattet af Bruxelleskonventionens anvendelsesområde (jf. i denne retning dom af 16.12.1980, Rüffer, 814/79, EU:C:1980:291, præmis 15).
- 41 Yderligere og til forskel fra den sag, som gav anledning til dom af 11. april 2013, Sapir m.fl. (C-645/11, EU:C:2013:228), som drejede sig om et sagsanlæg om tilbagesøgning af beløb, der ved en fejl blev udbetalt for meget af en administrativ myndighed, er den i hovedsagen omhandlede fordring ikke ved en fejl blevet udbetalt til Siemens, men den er opstået i henhold til den lov, der finder anvendelse på den i hovedsagen omhandlede forvaltningsprocedure.
- 42 Det følger heraf, at et krav om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse som det i hovedsagen omhandlede ikke er omfattet af det materielle anvendelsesområde for forordning nr. 44/2001.
- 43 Henset til de ovenstående bemærkninger skal det præjudicielle spørgsmål besvares med, at et krav om tilbagebetaling som følge af en ugrundet berigelse som det i hovedsagen omhandlede, der udspringer af tilbagebetalingen af en bøde, der er pålagt under en konkurrencesag, ikke er omfattet af »det civil- og handelsretlige område« som omhandlet i artikel 1 i forordning nr. 44/2001.

Sagens omkostninger

- 44 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Et krav om tilbagebetaling som følge af en ugrundet berigelse som det i hovedsagen omhandlede, der udspringer af tilbagebetalingen af en bøde, der er pålagt under en konkurrencesag, er ikke omfattet af »det civil- og handelsretlige område« som omhandlet i artikel 1 i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område.

Underskrifter